

**UCHWAŁA NR IX/168/25
RADY MIASTA TYCHY**

z dnia 30 stycznia 2025 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania Komisji Rewizyjnej z przeprowadzonej kontroli Miejskiego Zarządu Ulic i Mostów w Tychach w zakresie funkcjonowania systemu ITS

Na podstawie art. 18 a ust. 1 i ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 z późn. zm.) w związku z § 28 i § 38 ust. 5 Statutu Miasta Tychy przyjętego Uchwałą Nr 0150/II/10/02 Rady Miasta Tychy z dnia 5 grudnia 2002 r. (tekst jednolity: Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2018 r., poz. 754 z późn. zm.), na wniosek i po zaopiniowaniu przez Komisję Rewizyjną,

Rada Miasta Tychy uchwala:

§ 1

Przyjmuje się sprawozdanie Komisji Rewizyjnej z przeprowadzonej kontroli Miejskiego Zarządu Ulic i Mostów w Tychach w zakresie funkcjonowania systemu ITS. Protokół końcowy z kontroli stanowi załącznik do uchwały.

§ 2

Odpowiedzialnym za wykonanie Uchwały jest Prezydent Miasta.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miasta Tychy

Wojciech Czarnota

PROTOKÓŁ

z dnia 31 października 2024 roku

KONTROLI MIEJSKIEGO ZARZĄDU ULIC I MOSTÓW W TYCHACH

Na podstawie przepisów § 34 Statutu Miasta Tychy przyjętego uchwałą nr 0150/II/10/02 Rady Miasta Tychy z dnia 5 grudnia 2022 r. oraz na podstawie Uchwały Nr III/60/24 Rady Miasta Tychy z dnia 20 czerwca 2024 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr II/33/24 Rady Miasta Tychy z dnia 23 maja 2024 r. w sprawie przyjęcia planu pracy i kontroli Komisji Rewizyjnej do 31 grudnia 2024 roku upoważniono członków komisji do przeprowadzenia kontroli w Miejskim Zarządzie Ulic i Mostów w Tychach, w zakresie działania systemu ITS.

Miejsce i okres kontroli:

Miejski Zarząd Ulic i Mostów jest jednostką budżetową miasta Tychy zajmującą się administrowaniem i utrzymaniem dróg krajowych, powiatowych, gminnych i obiektów mostowych w granicach miasta Tychy oraz sprawuje kontrolę nad Inteligentnym Systemem Zarządzania i Sterowania Ruchem (ITS). Komisja przeprowadziła kontrolę w Miejskim Zarządzie Ulic i Mostów w Tychach w siedzibie Centrum Sterowania Ruchem (CSR), mieszczącym się w Tychach przy ulicy Edukacji 7 w dniach od 7.09.2024 r. do 31.10.2024 r.

Zakres kontroli:

Funkcjonowanie systemu ITS

Kontrolę przeprowadzono przy udziale:

1. Arkadiusz Bąk – Dyrektor Miejskiego Zarządu Ulic i Mostów (Zarządca drogi).
2. Jacek Tuchowski – Kierownik Referatu Transportu i Zarządzania Ruchem Drogowym (Zarządca ruchu).

Ustalenia kontroli:

- Umowa na wykonanie zadanie „Inteligentny System Zarządzania i Sterowania Ruchem w Tychach” została podpisana 08.08.2019 pomiędzy Gminą Miastem Tychy, działającą przez Miejski Zarząd Ulic i Mostów w Tychach, a firmą Yunex sp. z o.o. (dawniej: Siemens Mobility Sp. z o.o.03-821 Warszawa, ul. Żupnicza 11).
- Ostateczna wartość inwestycji, to 121.225.294,36 zł brutto.
- Wkład środków unijnych w inwestycję, to 84.547.190,28 zł.
- Prace inwestycyjne były prowadzone w okresie od 08.08.2019 do 29.06.2022 roku (pierwotna data zakończenia prac, to 15.12.2021r).
- Zgodnie z umową po 5 latach rękojmi systemem zacznie zarządzać MZUiM (w okresie gwarancji i rękojmi wykonawca systemu zobowiązany jest do wykonywania na własny koszt napraw gwarancyjnych, części przeglądów, kalibracji urządzeń oraz świadczenia asysty technicznej).
- Dla potrzeb ITS zmodernizowano :

- 39 skrzyżowaniach z sygnalizacją świetlną;
- 5 sygnalizacjach świetlnych wzbudzanych na przejściach dla pieszych;
- 5 sygnalizacjach świetlnych ostrzegawczych na przejściach dla pieszych i przejazdach rowerowych - z systemem monitoringu i aktywnego doświetlenia przejścia po wykryciu pieszego.
- Wdrożono obszarowy system sterowania ruchem drogowym umożliwiający zarządzanie co najmniej 100 skrzyżowaniami.
- Zamontowano 600 kamer monitoringu i około 90 kamer rozpoznających tablice rejestracyjne.
- Zamontowano 72 tablice informujące o intensywności ruchu.
- Zamontowano Podsystem osłony meteorologicznej i monitorowania zanieczyszczeń środowiska i pomiaru hałasu składający się z:
 - 8 stacji pełnych (czujnik drogowy, stacja pogodowa, czujnik widoczności);
 - 4 stacje mini (czujnik drogowy, stacja pogodowa);
 - 4 stacji pomiaru Stężenia Zanieczyszczenia Powietrza i Hałasu (SPSZPiH);
 - 3 stacji Pomiaru Hałasu (SPH).
- Wyznaczono 6 odcinków pomiaru prędkości oraz 5 stacji inteligentnego ważenia pojazdów.
- Kluczowe założenie systemu ITS to poprawa bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu drogowego, sprawne funkcjonowanie transportu publicznego oraz skrócenie rzeczywistego czasu przejazdu na głównych ciągach komunikacyjnych miasta.
- Założono zmniejszenie wypadków i kolizji o 10% w stosunku do wariantu bezinwestycyjnego.
- Założono zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych (mierzone ekwiwalentem CO₂), zanieczyszczeń gazowych oraz cząstek stałych do 5,5% w stosunku do stanu sprzed inwestycji.
- Założono min. 2% redukcję zużycia energii zarówno elektrycznej jak i zużycia paliw płynnych.
- Zgodnie z założeniami systemu drogi krajowe przebiegające w granicach miasta mają charakter priorytetowy – przepustowość na tych drogach, w godzinach szczególnego obciążenia ruchem ciężarowym, jest zwiększona kosztem dróg lokalnych.
- Główne arterie komunikacyjne miasta (ulice: Bielska – Katowicka Mikołowska – Oświęcimska) pracują w tzw. ciągach koordynowanych.
- Czas trwania zielonego światła dla pieszego jest wyliczony na podstawie średniej prędkości chodu tj. 1,4 metra/sekundę. Ogólnie zasada przydzielania przejść dla pieszych jest połączona ściśle z fazami ruchu pojazdów. Pieszy musi nacisnąć przycisk, aby dać impuls sterownikowi o zapotrzebowaniu na zielone światło. W większości przypadków ciąg główny wspólnie otrzymuje sygnał zielony się razem z przejściem, ale w przypadku braku pojazdów to przejście nie otrzyma sygnału zielonego bez wzbudzenia. Na niektórych sygnalizacjach ze względu na konieczność poprawienia przepustowości istnieją fazy osobne dla pojazdów i pieszych po to aby upłynnić ruch i nadawać sygnał zielony tylko w momencie zapotrzebowania. Pieszy nie może dołączyć się do trwającej fazy zielonej dla pojazdów (niezgodność z przepisami), a kilka sekund przed nadawaniem sygnału zielonego dla pojazdów (w zależności od szczegółowych przejść międzyfazowych ustalanych dla każdego skrzyżowania osobno).

- Na terenie miasta, w ramach realizacji ITS, wdrożono na sygnalizacjach świetlnych priorytet dla pojazdów komunikacji zbiorowej. System ten identyfikuje wyłącznie pojazdy PKM Tychy i TLT, które są wyposażone w odpowiednie elementy systemu ITS. Część linii komunikacji zbiorowej kursujących na zlecenie ZTM, obsługiwanych przez przewoźników zewnętrznych nie jest zintegrowane z systemem ITS, podobnie sytuacja dotyczy pojazdów typu: przewozy pracowników, lajkonik itp. Im nie jest przydzielony priorytet.
- System ITS wspomaga ruch opóźnionych autobusów PKM Tychy i TLT poprzez wydłużanie zielonego sygnału dla danego autobusu tak, aby mógł nadrobić spóźnienie.
- System ITS posiada funkcjonalność priorytetu dla pojazdów uprzywilejowanych. W ramach jego realizacji 15 pojazdów Straży Pożarnej wyposażono w urządzenia umożliwiające geolokalizację oraz system nawigacyjny.
- Sygnalizacje świetlne w mieście działają w 3 trybach:
 - 1. Działanie w koordynacji (np. ciąg Mikołowska – Oświęcimska, ciąg Sikorskiego, ciąg al. Bielska) – w którym działanie poszczególnych sygnalizacji uzależnione jest od sytuacji ruchów na innych skrzyżowaniach, gdyż priorytetem dla systemu jest przepuszczenie jak największej liczby samochodów w ciągu preferowanym.
 - 2. Tryb **PREFERENCE** – w którym sygnalizacja bez wzbudzeń wraca zawsze do sygnału zielonego na kierunku preferowanym, ustalonym przez zarządcę ruchu (np. przejście dla pieszych przy UM, skrzyżowanie Stoczniowców – Reymonta).
 - 3. Tryb **ALL RED** – w którym sygnalizacja bez wzbudzeń wyświetla sygnał czerwony dla wszystkich grup (np. przejścia dla pieszych Sikorskiego w rejonie Paprocańskiej, Bielska – Hierowskiego, Piłsudskiego Paprocańska czy skrzyżowania Sikorskiego - Żółkiewskiego – Zacisze, Stoczniowców – Legionów - Konecznego); system ten działa na większości skrzyżowań w nocy (18:00-06:00).
- Rowerzysta, który zostaje zatrzymany na skrzyżowaniu przez czerwone światło nie musi naciskać żadnego przycisku, jest wyłapywany przez czujnik znajdujący się nad przejazdem rowerowym w miejscu oczekiwania na zielony sygnał.
- Dostęp do systemu posiadają: Inspekcja Ruchu Drogowego, Policja, Straż Miejska oraz ABW.

Wnioski Komisji Rewizyjnej.

Wnioski Komisji Rewizyjnej z kontroli przeprowadzonej w Miejskim Zarządzie Ulic i Mostów w Tychach, która trwała w okresie od dnia 09.09.2024 do dnia 31.10.2024 roku.

Ustaień kontroli dokonano na podstawie analizy dokumentów, rozmów z kierownictwem jednostki.

Jednostka kontrolowana przedstawiła członkom Komisji Rewizyjnej wszystkie dokumenty o które zawnioskowano. Udzielono wyjaśnień i odpowiedzi na wszystkie zadane pytania. Wy tłumaczono wszelkie wątpliwości jakie pojawiały się podczas analizy dokumentów.

Na podstawie przeprowadzonej kontroli działalność Miejskiego Zarządu Ulic i Mostów w Tychach pod kątem funkcjonowania ITS, oceniono pozytywnie – system funkcjonuje

zgodnie z jego założeniami choć wiele jego elementów budzi kontrowersje wśród uczestników ruchu drogowego.

Działanie systemu ITS wpisuje się w założenia UCHWAŁY NR XXXIX/747/22 RADY MIASTA TYCHY z dnia 26 maja 2022 roku, dotyczącej nowej polityki mobilności w mieście Tychy, zgodnie z którą celem strategicznym jest aby transport zbiorowy, rowerowy i pieszy stał się pierwszym wyborem w podróżach zewnętrznych i wewnątrz miasta.

System ITS ma za zadanie zwiększenie bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu drogowego, ma ograniczyć prędkość na terenie miasta, zapobiec wypadkom drogowym, zwiększyć komfort pieszych i rowerzystów. Kierowca przestaje być uczestnikiem uprzywilejowanym. System jest niezwykle rozbudowany, pozwala na przetwarzanie ogromnej ilości danych, daje możliwości i narzędzia do ich pozyskiwania.

Zalecenia komisji.

1. Komisja rekomenduje zwiększenie komunikacji z mieszkańcami celem ciągłej edukacji w kwestiach założeń i korzyści wynikających z systemu. Proponujemy organizację cyklicznych spotkań otwartych np. dwa razy do roku, na których to mieszkańcy będą mogli sami przekonać się o złożoności systemu oraz możliwościach jakie daje on wszystkim, a także nauczą się prawidłowego korzystania z jego zasobów.

TERMIN REALIZACJI: pierwsze i drugie półrocze 2025 roku.

2. Komisja rekomenduje, aby po zakończeniu inwestycji drogowych w ciągu drogi krajowej nr 44 (Przebudowa wiaduktu) oraz drodze wojewódzkiej nr 928, które to remonty zaburzają w znaczny sposób przepustowość na tych odcinkach, przyrzeć się natężeniu ruchu w ciągu ulic Burschego (kierunek Mikołowska) oraz Asnyka (kierunek Mikołowska) i przeanalizować możliwość dokonania zmian w pracy sygnalizacji świetlnej na tych odcinkach w godzinach szczytu. Naszym zdaniem przepustowość w tych miejscach nie jest wystarczająco zadawalająca. Likwidacja prawoskrętu Burschego-kierunek Oświęcimska zwiększyło bezpieczeństwo pieszych, ale znacznie wydłużyło czas przejazdu samochodów w tym miejscu. Podobnie w ciągu ulicy Asnyka – kierunek Mikołów.

TERMIN REALIZACJI: po zakończeniu inwestycji drogowych DK 44 i DW 928.

Odpowiedzialność za wdrożenie zaleceń po kontrolnych powierza się Dyrektorowi jednostki. Komisja Rewizyjna zastrzega możliwość ponownej kontroli jednostki celem weryfikacji wdrożonych działań.

Na tym kontrolę zakończono.

O przeprowadzeniu kontroli dokonano wpisu do znajdującej się w Miejskim Zarządzie Ulic i Mostów w Tychach książki kontroli pod pozycją: 33

Komisja Rewizyjna Rady Miasta Tychy w składzie:

1. Joanna Krasowska-Costamagna – Przewodnicząca
2. Ali Nurbagandow – Zastępca Przewodniczącej